

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ДАНИЛЬЧЕНКО ОЛЕНА ВАЛЕНТИНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри загальнотеоретичної,
конституційної та цивілістичної юриспруденції
Миколаївського навчально-наукового інституту права*

ОНОВЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ОБ'ЄКТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Актуальність оновлення цивільного права України не викликає сумнівів. З моменту прийняття Цивільного кодексу України пройшло більше 20 років, цей кодекс можна назвати кодексом перехідного періоду між кодексом публічного права і кодексом приватного права, як кодекс приватного права він не позбавлений «рудиментів» цивільного права радянського періоду. За цей період часу відбулося чимало подій, що сприяють проведенню рекодифікації цивільного права : це і розвиток ринкової економіки, і підписання угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, і визнання України кандидатом у члени ЄС, і повномасштабна війна, яка теж ставить певні виклики.

В 2019 році Кабінет Міністрів України проголосив курс на оновлення цивільного законодавства : було створено робочу групу перед якою поставлено завдання проведення комплексного аналізу існуючого цивільного законодавства України та визначення сфер приватноправових відносин, які потребують приведення у відповідність із світовими тенденціями розвитку приватного права; вивчення досвіду європейських країн щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України; підготовка пропозицій щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України [1].

Одним із важливих питань, що потребують удосконалення та подальшого закріплення в нормах права є питання об'єкту цивільних прав.

В теорії цивільного права поняття «об'єкт» розглядається як «об'єкт права», «об'єкт правовідносин», як «об'єкт суб'єктивних прав», тощо. Ототожнювати ці поняття є не зовсім коректно через те що поняття «об'єкт права» використовується коли мова ведеться про позитивне право, а «об'єкт правовідношення» – у разі наявності самого правовідношення. На думку Сліпченка С. О. об'єкт цивільного права визначається в контексті об'єктивного (позитивного) права, як сукупності норм, що регулюють суспільні (зокрема, цивільні) відносини. У результаті правового регулювання суспільних відносин виникають правовідносини, де мова ведеться вже про об'єкт цивільного правовідношення [2, с. 167]. Можемо стверджувати, що у цивільному правовідношенні об'єкт є його структурним елементом, від характеристики якого залежить зміст самого цивільного правовідношення – права та обов'язки суб'єктів, а також і спосіб захисту порушеного суб'єктивного права.

Існує декілька теорій об'єкта; моністична, плюралістична, множинна.

Якщо проаналізувати ст. 177 ЦК України, то в ній знаходять відображення всі 3 теорії: об'єкт – річ, об'єкт – дія та інші об'єкти такі як

результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні та нематеріальні блага.

За твердженням Сафончик О. І. сучасне закріплення положень щодо об'єкту має певні вади. Так загальні положення про об'єкти (гл. 12 ЦК України) не знаходять свого подальшого розвитку і не відповідають змісту інших глав кодексу; в ст. 177 ЦК різновиди об'єктів цивільних прав не конкретизовані чітко; не визначено співвідношення блага і права, результату інтелектуальної діяльності та інформації; законодавець «блага» використовує як категорію «узагальнюючу або збиральну» без визначення його правового режиму [3, с. 215].

Шишка О. Р. теж критично поставився до того, що в ст. 177 ЦК вказано послугу і результат роботи, проте в подальшому вони не визначаються. Він доводить чому послугу потрібно виділити в окрему статтю [4, с. 213].

Останні десятиліття спостерігається бурхлива зміна технологій, як в виробничій сфері, так і в медицині, науці, в сфері комунікацій тощо. Сьогодні з'явилося безліч «об'єктів» про які раніше і не уявлялося що вони можуть бути об'єктами цивільних прав, що в свою чергу призводить до необхідності регулювання суспільних відносин. Передусім йдеться про такі об'єкти як : інформаційні продукти, інформаційні ресурси, інформаційні системи тощо; об'єкти прав, що створюються, поширюються і зберігаються у мережі «Інтернет»; криптовалюта; інформація про особу; автономні роботи, штучний інтелект, цифровий контент.

Діджиталізація (загальний термін для позначення цифрової трансформації суспільства та економіки) охопила всі сфери сучасного життя : електронне врядування та надання державних послуг, навчання та наука, виробництво, торгівля, послуги, банківська сфера тощо. Цифровізація спасає Україну в умовах повномасштабної війни, завдяки їй не припиняється навчальний процес як в школах так і вишах, працюють різні галузі економіки, сплачуються комунальні послуги та податки, здійснюються заходи цивільної оборони, надається допомога внутрішнім переселенцям тощо.

Традиційно в цивільному праві немайнові блага, як об'єкт цивільних прав, характеризують як такі, що позбавлені економічного еквіваленту, невідчужувані від носія особи. На користь необхідності нового підходу до закріплення нематеріальних благ, як об'єктів виступає той факт, що останнім часом значно збільшилась кількість об'єктів, які, здобули об'єктивовану форму і набули ознак оборотоздатності, що в свою чергу ставить питання про їх комерційне використання та захист, вони перестають бути невідчужуваними. Якщо раніше точилися дискусії щодо корпоративних прав, чи є вони організаційними, чи цивільно-правовими, то в бізнесі вони давно стали об'єктом цивільного обігу. Пропозиція авторів Концепції [6] щодо закріплення окремою статтею «комерційної таємниці» є цілком виправданою.

Так потребує визначення та захисту персональні дані, тобто інформація про особу що дає можливість прямо або опосередковано ідентифікувати її. Якщо звернутися до європейського досвіду, то до

персональних даних відносять IP-адреси, чутливі дані (інформацію про расову належність, політичні переконання, здоров'я, релігії, статеве життя), а не тільки паспортні дані, сімейний стан та освіта.

Сучасні досягнення і подальший розвиток медицини в галузі трансплантації, впровадження нових методів лікування безпліддя, застосування репродуктивних технологій, захист репродуктивних прав фізичної особи нагальним робить закріплення як об'єктів цивільних прав і біологічний матеріал.

Рекодифікація цивільного права повинна відбуватися з залученням широкого кола вчених-цивілістів, практиків, юридичної спільноти задля розробки якісного проекту цивільного кодексу, якщо мова йдеться про нетрадиційні об'єкти цивільного права – то потрібно залучати фахівців і інших галузей.

Удосконалена, чітка, логічна побудова кодексу щодо об'єктів цивільних прав, а саме вони закріплюються в ЦК, повинна сприяти регулюванню цивільних правовідносин : особистих немайнових і майнових.

Список використаних джерел:

1. Про утворення робочої групи щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України : Постанова Кабінету Міністрів від 17 липня 2019 № 650. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2019-%D0%BF>
2. Сліпченко С. О. Поняття об'єкта цивільних прав та об'єкта цивільних правовідносин // Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. – Харків : Право, 2017. – 808 с.
3. Сафончик О. І. Об'єкти цивільних прав : окремі проблеми рекодифікації цивільного законодавства України / Сучасні тенденції розвитку законодавства України в контексті проведення державних реформ. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. м. Чернівці, 4 березня 2021. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/18394/%D0%BF>
4. Шишка О. Р. Послуга як об'єкт цивільного права: деякі аспекти правової невизначеності в ЦК України. Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 96-й річниці від дня народження О. А. Пушкіна (м. Харків, 21 трав. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Харків. обл. осередок Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». – Харків : ХНУВС, 2021. – С. 209–214.
5. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом... https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
6. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2020. – 128 с.

Ключові слова: об'єкт права, цивільні правовідносини, речі, послуга, інформація, інформація про особу, комерційна таємниця, рекодифікація.

Key words: object of law, civil legal relationship, things, service, information, information about the person, trade secret, recodification.

Чанишева Аліна Рашидівна	
До питання про правову природу кредиторських обов'язків	504
Nekit Kateryna	
The concept of digital assets in a broad and narrow sense	506
Калітенко Оксана Михайлівна	
Проблемні питання гіг-контрактів у сучасних умовах	508
Бабич Ірина Григорівна	
Принцип справедливості і категорія «справедливість» у римському приватному праві	510
Bernaz-Lukavetska Olena	
On the question of defining the parties to an agreement on the grant of a consumer loan in Ukraine and Poland	513
Глиняна Катерина Михайлівна	
Забезпечення прав дітей в умовах воєнного стану	515
Goncharenko Vlada	
Termination of the obligations due to impossibility of its performance: force majeure clause v. hardship clause (clausula rebus sic stantibus)	518
Кривенко Юлія Василівна	
Право на свободу совісті та віросповідання військовослужбовців	520
Матійко Микола Володимирович	
Окремі аспекти соціальних функцій цивільного права	522
Мінченко Дар'я Анатоліївна	
До питання про відшкодування шкоди в умовах перехідного правосуддя	525
Омельчук Олександр Сергійович	
До питання визначення правового статусу агрегаторів послуг	529
Орзіх Юрій Геннадійович	
Право на заповіт. Порівняльний аналіз законодавства Швеції та України	531
Токарева Віра Олександрівна	
До питання прийняття юридично значущих рішень із застосування алгоритмів	534
Павлова Вікторія Георгіївна	
Різновиди непоіменованих договорів у сфері надання медичних послуг	537
Фасій Богдан Володимирович	
Верховенство права і судовий розсуд: до проблеми співвідношення	540
Данильченко Олена Валентинівна	
Оновлення цивільного законодавства: питання законодавчого закріплення об'єкту цивільних прав	544